

Pandémia, bűnözés, bűnügyi hírszerzés

Pandemic, crime, criminal intelligence

Nyeste Péter

Dr. PhD, egyetemi docens, rendőr alezredes
Nemzeti Közszerzési Egyetem,
Rendészettudományi Kar
nyeste.peter@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: A globális világjárvány, a COVID–19 társadalomra, bűnözésre és a bűnügyi hírszerzésre gyakorolt hatásainak a vizsgálata hazai és nemzetközi vonatkozásban egyaránt.

Módszertan: A tanulmány a vizsgált témakört elsősorban külföldi szakirodalmak, Europol elemzések összehasonlítása alapján hajtja végre, de a hazai bűnözési trendek egy szegmensét is vizsgálja statisztikai adatok összehasonlító elemzésével.

Megállapítások: A tagállamok bűnügyi hírszerző rendszereire és eljárásaira is hatással volt, van, és a közeljövőben továbbra is jelentős hatással fog bírni a pandémia. A bűnözés és a szervezett bűnözés online térbe történő intenzívebbé válása a nyomozók kiberbűnözés elleni képzésének fontosságát, és a szervezett bűnözés elleni egységek kiberbűnözés elleni tevékenységének megerősítését vonja magával.

Érték: A tanulmány bemutatja a szervezett bűnözés aktuális alakulását, várható trendjeit a pandémia hatására, valamint a hazai felderítési rendszer egyes lehetőségeit és következtetéseket, javaslatokat fogalmaz meg.

Kulcsszavak: pandémia, bűnözés, szervezett bűnözés, bűnügyi hírszerzés

Abstract

Aim: Examining the effects of the global pandemic, COVID–19, on society, crime and criminal intelligence, both domestically and internationally.

Methodology: The Hungarian study examines the topic primarily on the basis of a comparison of foreign literature and Europol analyzes, but it also examines a segment of crime trends with a comparative analysis of statistical data.

Findings: Member States' criminal intelligence systems and procedures have been, are and will continue to be significantly affected by the pandemic. The intensification of crime and organized crime online implies the importance of training investigators against cybercrime and strengthening the anti-cybercrime activities of anti-organized crime units.

Value: The study presents the current development of organized crime, its expected trends as a result of the pandemic, and formulates some possibilities and conclusions, recommendations for the domestic criminal intelligence system.

Keywords: pandemic, crime, organised crime, criminal intelligence

Bevezetés

A hazai bűnügyi hírszerzés kezdeti időszakában, már az 1880-as évek végén a fővárosi rendőrségen belül működő detektívek bűnügyi hírszerző tevékenységének a célja a figyelő, a bűncselekményt megelőző és felfedező szolgálati feladatok ellátása volt. Az alapvető felderítési, megelőzési feladatok magját jelenleg is ezek a tevékenységek képezik. A bűnözés monitorozása, a bűncselekmények hatékony megelőzése, megakadályozása és felderítése érdekében bizalmas puható eljárásokat folytattak a detektívek, például megfigyelést, „besúgókat”, fedett módon történő információszerzést és különböző csapdákat alkalmaztak.

A bűnügyi hírszerzés bizalmas jellegét a feltételezett bűncselekmények jellege, természete (például sértett nélkülség, politikai jelleg, a felek közötti érdekazonosság, szervezett elkövetés stb.) vagy az információ bizalmas úton, informátorokon keresztül történő beszerzése, illetve az eredményes nyomozás érdeke indokolta.

A rendszerváltozást követően, 1990-ben kirobbant, úgynevezett Duna-gate botrány¹ után a titkosszolgálatok és a bűnüldöző szervek „különleges” titkos információgyűjtő tevékenységének szabályozására az országgyűlés megalkotta az 1990. évi X. törvényt, a különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek engedélyezésének átmeneti szabályozásáról. A külső engedélyhez kötött titkos eszközök, módszereken kívüli, belső engedélyezésű bűnüldözési (és állambiztonsági) célú titkos módszerek, eszközök alkalmazására továbbra sem volt törvényi szintű szabályozás.

1 A Belügyminisztérium Állambiztonsági Szolgálat 1989. decemberében titkos nyomozási eszközöket és módszereket folytatott az ellenzéki pártokkal és szervezetekkel szemben, annak ellenére, hogy az 1989. október 23-án elfogadott új alkotmány szerint ez már törvénytelen, sőt alkotmányellenes tevékenység volt.

A hazai detektívtestület megalakulása óta több mint száz év telt el a rendszer-változásig, és a bűnözés és a bűncselekmények természete, jellege bár jelentősen átalakult, de a bizalmas úton történő információszerzéseket megalapozó körülmények (például sértett nélküliség, szervezett bűnözés) nem változtak, ezek továbbra is indokolttá tették és teszik az érintett fél tudomása nélküli információgyűjtéseket, adatrögzítéseket megfelelő külső kontrol alkalmazásával.

Egy hosszú előkészítő munka után született meg az 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről (továbbiakban: Rtv.), melynek külön fejezete (VII.) szabályozta a „bűnüldözési célú” titkos információgyűjtést, ami a korábban puhatoló eljárásoknak, majd később a pártállami időszakban titkos operatív eszközöknek, módszereknek nevezett tevékenységek új, törvényi szintű elnevezése lett. Ezzel a bűncselekmények megelőzése, felderítése és bizonyítása új, megismerhető, jogilag szabályozott lehetőségekhez jutott, csekély külső kontrollal.

A bűnügyi hírszerzés rendszere belső, minősített normák alapján a rendszer-változást megelőző eljárási rendhez hasonlóan a bizalmas információkat elsődlegesen ellenőrző, úgynevezett titkos információ ellenőrző, és a gyanú alapján további bizalmas ellenőrzéseket bevezető, úgynevezett titkos nyomozás szakaszra tagolódott.

Ez továbbra is azt jelentette, hogy a nyomozó hatóság önállóan, saját döntése szerint elrendelhetett és végrehajthatott egy bűnügyi relevanciájú információ ellenőrzését követő, a gyanú megállapítására és bizonyítékok meglétének, hollétének felkutatására irányuló titkos nyomozást érdemi külső kontrol nélkül.

Ez az eljárási rend komoly problémát jelentett a büntetőeljárások sikeres-ségére, a bizonyítékok felhasználhatóságára, valamint a nemzetközi bűnügyi együttműködés hatékonyságára nézve (Nyeste, 2015).

Bűnügyi hírszerzés

2018-ban érkezett el az ideje a hazai bűnügyi hírszerzés rendszerének, jogi alapjai átalakításának, a felderítések, nyomozások folyamatossága, az információ-vesztések elkerülése és a törvényesség erősítése érdekében.

A hazai bűnügyi hírszerzés fogalmát a következőképpen lehet meghatározni. A bűnügyi hírszerzést Magyarország alaptörvényében megjelenített rendészeti és bűnüldözési célok (a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme, a bűncselekmények megakadályozása, felderítése,) elérése érdekében, a rendészeti ágazati törvényekben megjelenített feladatszabás és a büntetőeljárás nyomozási feladatai érdekében végrehajtott, a magán- és családi élet, a magánlakás és levelezés tiszteletben tartásához és ehhez szorosan kapcsolódó

információs önrendelkezéshez, az információáramlás szabadságához és a személyes adatok védelméhez fűződő jogot is korlátozható, proaktív információ-szerző és elemző tevékenységként jellemezhetjük (Nyeste & Nagy, 2021).

A hazai jogalkotás a nemzetközi trendeknek megfelelően a bűnügyi hírszerzés bűnmegelőzési rendészeti célrendszerét, az úgynevezett hírszerzés alapú rendészet (intelligence-led policing) rendszerének megfelelően szabályozta a rendészeti ágazati törvényekben.

A hírszerzés alapú rendészet fontosabb jellemzőit a szakirodalom az alábbiak szerint írja le. A hírszerzés alapú rendészet a bűnügyi hírszerző elemzés szigorú döntéshozatali eszközként való alkalmazása azzal a céllal, hogy hatékony rendészeti stratégiákon keresztül előmozdítsa a bűncselekmények számának csökkenését és a bűnmegelőzést (Ratcliffe, 2008). Ez számos jellemzőjében megegyezik a problémaorientált, illetve közösségi rendészettel, néhány tekintetben viszont eltér azoktól (Tilley, 2003). Ha összevetjük a közösségi és a problémaorientált rendészettel, akkor kitűnik, hogy a hírszerzés alapú rendészet közelebbről fókuszál a bűnüldözésre, valamint a büntető igazságszolgáltatás eszközeire és céljaira. A hírszerzés alapú rendészetet sikeresen alkalmazzák az előforduló főbb bűnügyi problémák ellen, de önmagában nem elég hatékony az új bűnelkövetési minták, folyamatok feltárásában és a válaszlépések megfogalmazásában (Karn, 2013). Az ilyen folyamatok megfelelő feltárását és a hatásos fellépést a problémaorientált rendészet biztosíthatja. A meghatározásokból látható, hogy az új, korszerűbb hírszerzés alapú proaktív rendészeti rendszer sem tekinthető hibátlan „csodafegyvernek”.

A bűnügyi hírszerzés rendészeti célrendszerében a bűncselekmény megelőzését egy lépcsőzetes tagolással szabályozza az Rtv..

A rendőrség általános jelleggel végzi a bűncselekmények megelőzését, amelynek során figyelemmel kíséri Magyarország bűnügyi helyzetét, feltárja a bűncselekmények elkövetésének kockázatait, a bűncselekmények elkövetésére irányuló törekvéseket, továbbá megszerzi, elemzi, értékeli, ellenőrzi és továbbítja a bűnözéshez kapcsolódó, a bűncselekmények megelőzése, illetve megakadályozása céljából szükséges információkat. Ez a tevékenység nemcsak a bűnügyi szolgálati ág feladata, hanem minden olyan feladatellátásnál fontos, ahol bűnmegelőzésre nyílik lehetőség (például közrendvédelmi járőr). Az Rtv. először foglalja össze a rendészeti igazgatásnak azt az önálló területét, melynek társadalmi rendeltetése nem a múlt feltárása az igazságszolgáltatás előkészítése érdekében, hanem a jelen aktuális közrendjének, közbiztonságának a fenntartása (Finszter, 2018).

Az általános bűnmegelőzési feladatmeghatározást követi a titkos információgyűjtésre vonatkozóan felállított szempontrendszer, amely azt rögzíti, hogy

milyen feltételek esetén folytatható titkos információgyűjtés bűnmegelőzési céllal. Bűncselekmény elkövetésének megelőzése céljából akkor folytatható titkos információgyűjtés, ha megalapozottan feltehető, hogy attól a bűnözésre vonatkozó olyan információk megszerzése várható, amelyek elemzése és értékelése révén feltárhatók a bűncselekmények elkövetésére irányuló törekvések, és lehetővé válik a bűncselekmények megelőzése, illetve megakadályozása. A szabályozás harmadik lépcsője a legsúlyosabb jogkorlátozást megvalósító, bírói engedélyhez kötött eszközök alkalmazására vonatkozik. Bűncselekmény elkövetésének megelőzése céljából akkor lehet bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtést folytatni, ha megalapozottan feltehető, hogy attól a szervezett bűnözéssel kapcsolatos, illetve szervezett bűnözői csoportok azonosítását lehetővé tevő információk megszerzése várható. A bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés bűnmegelőzési alkalmazhatóságának célrendszerét egészítette ki a jogalkotó 2019-ben a Nemzeti Védelmi Szolgálat tevékenységével kapcsolatban, ami egyfajta visszalépés a 2018 előtti állapotok irányába (Jancsó, 2021).

A bűnügyi hírszerzési modellben 2018. július 01-jén hatályba lépett új büntetőeljárás törvény rendszerszintű bűnüldözési modellváltást jelentett, amely alapján a bűnügyi hírszerzés bünfelderítési célú (Balla et al., 2019) feladatai az Rtv.-ben, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló törvényben² maradtak, valamint az ügyészségről szóló törvénybe³ bekerültek, míg a bűnüldözési célú felderítés (Balla et al., 2019) feladatait a büntetőeljárásról szóló⁴ törvényben fogalmazták meg.

A kialakított eljárási rendszer biztosítja annak lehetőségét, hogy nyomozás elrendelését megelőzően, de már a büntetőeljárás keretein belül, a bűncselekmények gyanújának megállapítása vagy kizárása érdekében, rövid határidőn belül proaktív előzetes felderítés legyen alkalmazható (Nyeste & Szendrei, 2019).

„Az új szabályozás szerint a korábban bűnüldözési céllal alkalmazott titkos információgyűjtő (jelenleg leplezett) eszközöket kezdettől fogva a büntetőeljárás keretei között kell alkalmazni ügyészi és bírói garanciális jogkörök mellett, így nagyrészt feleslegessé vált a titkos információgyűjtés eredményének bizonyítékká való átkonvertálása a korábban ezzel járó nehézkes eljárási szabályokkal” (Szendrei, 2019).

A konkrét bűncselekmények felderítésére kialakított proaktív nyomozási rendszer és a bűnmegelőzést lehetővé tevő lépcsőzetes bűncselekmény megelőzési célrendszer lehetővé teszi a rendészeti feladatokat ellátó szervek részére

2 2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról.

3 2011. évi CLXIII. törvény az Ügyészségről.

4 2017. évi XC. törvény a Büntetőeljárásról.

a bűnözés aktuális trendjeinek, kihívásainak megfelelő proaktív rendészeti fellépést a szervezett bűnözés területén is.

A 2019-ben kirobbant COVID–19-világjárvány alapvető hatást gyakorolt, és a mai napig is alapvető mértékben befolyásolja a bűnözés aktuális jellegét, trendjeit, a nyomozó hatóságok feladatait, valamint a reagáló, illetve a proaktív bűnügyi hírszerzést is.

A pandémia hatása a bűnözésre

A COVID–19 hatására kialakult világméretű járvány a modern társadalmakat korábban még sohasem tapasztalt kihívás elé állította. A kormányoknak meg kellett kísérelniük egyszerre fenntartani a modern társadalmakban megszokott szolgáltatások – mint a biztonság – színvonalát vagy a gazdaság működtetését, másrészt biztosítani kellett a pandémia továbbterjedésének megelőzését, az egészségügyi ellátórendszerek fenntartását.

A pandémia európai megjelenését követően a rendvédelmi szervek elsődleges feladatai közé tartozott karanténintézkedéseket alkalmazni, a társas érintkezéseket mérsékelni, illetve kijárási korlátozásokat (lockdown), határlezárasokat, határellenőrzéseket bevezetni. Ezek az intézkedések alapvetően befolyásolták a rendvédelmi szervek napi szolgálati feladatainak ellátását.

Ugyanakkor a bűnözők, a szervezett bűnözés – egy rövid idejű megtorpanást követően – komoly lehetőségeket láttak a pandémia társadalomra gyakorolt hatásaiban. Az ellátási zavarok hatására a kábítószer-csempészet is megtorpanat a kezdetekben (URL4). Később azonban stabilizálódott, illetve más ellátási útvonalak alakultak ki (Hollandia, Belgium kikötői). Az illegális kábítószer-kereskedelem rugalmasan reagált a lezárásokat követő időszakra, a kábítószer olyan teherautókba, hűtőautókba, vasúti vagonokba rejtették el, amelyek az áruforgalom zavartalansága miatt átfogóbb ellenőrzés nélkül tudtak áthaladni a határokon, és szintén jellemzővé vált az illegális kábítószer-kereskedelem virtuális térbeli növekedése az illegális platformokon (Nagy, 2021).

A bűnözésben, a bűnügyi trendekben lényeges változások következtek be, amelyekre jelentős befolyást gyakoroltak a lezárások. A szociális távolságtartási és kijárási tilalmaknak, illetve a megnövelt rendvédelmi jelenlét hatásának pozitív hozadéka is volt a bűnözés egyes szegmenseiben: csökkent az utcai erőszakos jellegű és vagyon elleni bűncselekmények aránya, valamint az embercsempészet is.

A pandémia során az állampolgárok nagy része az otthonaikban kényszerült maradni, és olyan bűnözési formák jelentek meg, illetve erősödtek meg, amelyek

az otthonaikban tartózkodó embereket célozták. A pandémia ideje alatt az állampolgároknak megnőtt a félelem, frusztráció, szorongás, ezáltal kiszolgáltatottabbá váltak, amelyet a bűnözői körök igyekeztek kihasználni, és rugalmasan reagáltak a kiszolgáltatott helyzetben lévő emberek félelmeire.

A szervezett bűnözés számos olyan csalási formát talált ki, amelyek a pandémia fenti hatásait aknázzák ki. A szervezett vagyon elleni bűnelkövetések során az idős, kiszolgáltatott emberek otthonaikba a bűnözők különféle trükkökkel jutottak be, például egészségügyi dolgozóknak vagy rendvédelmi szervek dolgozóinak kiadva magukat, akik fertőtlenítő szereket hoznak, illetve COVID-tesztet végeznek, és közben a lakásokból eltulajdonították a vagyontárgyakat. Szintén a kiszolgáltatott, időskorúak megtevesztésére szerveződött bűnözői körök kedvelt elkövetési módszere, az úgynevezett unokázós csalások is megnövekedtek a pandémia ideje alatt. A csalók a bűncselekmények elkövetésére lényegében ugyanazt a módszert használják. Az időskorú sértetteket a szervezet egyik tagja felhívja telefonon, és a beszélgetés során a rokonának adja ki magát. A telefonáló legtöbbször azt állítja, hogy balesetet okozott, és a kár megtérítéséhez azonnal pénzre van szüksége. Az áldozatok, hogy elkerülje a közvetlen találkozásokat, meggyőzi a sértetteket, hogy ő nem tud elmenni a pénzért, hanem egy ismerősét küldi el érte. Az idősek lakcímére ezután egy futárt irányítanak, aki átveszi a pénzt, ékszereket. Arra is volt példa, hogy bankszámlára kérték a bűnözők a pénz átutalását vagy a bankkártya adatok bediktálását kérték, és ezek felhasználásával online tranzakciókkal okoztak vagyoni kárt.

A home office, illetve az otthoni tanulás miatt gyakran szülői felügyelet nélkül otthon tartózkodó gyermekkorúak, illetve fiatalok online térben tartózkodása jelentősen megnőtt, és ezt a bűnözők nem hagyták kihasználatlanul. A kijárási korlátozások miatt otthonaikban maradni kényszerülő kiskorú gyerekek ellen elkövetett online bűncselekmények számának a növekedése is megfigyelhető. Az elmúlt években folyamatosan nőtt a gyermekek online zaklatásával kapcsolatos cselekmények száma. Ennek a bűncselekménytípusnak az elkövetését elősegítik a titkosított kommunikációs csatornák, eszközök, programok, dark netes fórumok használata. Az elkövetők fájlmegosztó hálózatokat és livestreaming platformokat használnak. A pandémia miatt otthonaikba kényszerülő állampolgároknál a családokon belüli erőszak, szexuális visszaélés bűncselekmények mértéke is megemelkedett világszerte.

Ezt a trendet támasztják alá a hazai statisztikai adatok is. Az első hullámot követően szinte azonnal megjelentek azok a jelzések, hogy a tavaszi karantén ideje alatt milyen jelentős mértékben nőtt a családon belüli erőszak jelenléte, például az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálathoz érkező hívások számának emelkedése is erre utal (Windt, 2022).

A magyarországi hivatalos belügyminisztériumi statisztikai adatok ([URL1](#)) szerint a kiskorú veszélyeztetése bűncselekmények száma 2019-ben 779 volt, míg 2020-ban már 964, ami közel 24%-os növekedést jelent. 2021 szeptemberéig 651 ilyen bűncselekmény történt. A szexuális erőszak bűncselekmény elkövetések száma 2019-ben 240 volt, 2020-ban 327, ami 36%-os növekedést jelent. 2021 szeptemberéig 172 ilyen bűncselekmény történt. A szexuális kényszerítés bűncselekmények száma 2019-ben 56, míg 2020-ban 95 volt, ami 17%-os növekedést jelent. 2021 szeptemberéig 42 ilyen bűncselekmény történt ([URL1](#)). A kapcsolati erőszak bűncselekmény száma 2019-ben 392 volt, 2020-ban 650, ami közel 66%-os (!) növekedést jelent. 2021 szeptemberéig 410 ilyen bűncselekmény történt, ami már most meghaladja a 2019-es bázisét ([URL1](#)).

Az adatok elemzése alapján – a 2019-es bázisét tekintve – megállapítható, hogy 2020-ban a pandémia miatt az otthonaikba kényszerülő emberekre a kijárási korlátozások, lezárások egyéb stresszfaktorok, pszichés nehézségek komoly hatást gyakoroltak, és jelentős emelkedés következett be az otthoni deviáns magatartásokban, a családon belüli erőszakos, szexuális jellegű bűncselekmények jelentős mértékben megnövekedtek. A 2021-es év számai biztatóbbak, de egyes bűncselekménytípusoknál már most meghaladják a bázisét, annak ellenére, hogy ezeknél a bűncselekményeknél rendkívül nagy a látencia ([URL1](#)).

Az online térben elkövetett bűncselekmények megelőzése, felderítése a nyomozó hatóságoknak is prioritási feladatává vált. Itt számos jelentős nemzetközi felderítési sikerről is be lehet számolni. Például a DisrupTor néven ismert, Európa által koordinált rendvédelmi műveletről, amely a dark weben működtetett illegális áruk és szolgáltatások forgalmazóit és vásárlóit célozta meg. A művelet eredményeként a Wall Street Market, a világ második legnagyobb illegális online piaca került bezárására 2019. májusában, valamint 179 olyan eladót tartóztattak le Európában és az Egyesült Államokban, akik több tízezer tiltott áru értékesítésében vettek részt ([URL2](#)).

Az Interpol is globális segítséget nyújt a rendvédelmi szervek részére a világban az International Child Sexual Exploitation⁵ nevű adatbázisuk folyamatos, naprakész frissítésével/feltöltésével, amely több mint 2,7 millió képet és videót tartalmaz, és ezek segítségével 27 733 áldozatot és 12 549 elkövetőt sikerült azonosítani világszerte 2022 januárjáig ([URL3](#)).

A korlátozások miatt jelentősen megnőtt a home office-ban dolgozók aránya, illetve az online szolgáltatásokat igénybe vevő állampolgárok száma, gondoljunk csak akár az élelmiszerek online beszerzésére. Ezek jelentős hatást gyakoroltak és jelenleg is hatással vannak a kiberbűnözésre. A COVID-19-cel kapcsolatos

5 Gyermekek szexuális kizsákmányolásának nemzetközi adatbázisa.

social engineering⁶ támadások és az adathalász e-mailek aránya megnőtt, melyek során az elkövetők a koronavírus-járványra hivatkozva tévedésbe ejtik a sértetteket a koronavírus elleni hamis gyógymódok vagy gyógyszerek árusításával, vagy más, a járvánnyal összefüggő legendával.

Jelentős mértékű növekedés tapasztalható a különböző zsarolóvírusokkal (etc. Wanna Cry, Emotet, NotPetya) elkövetett kibertámadások területén. Megfigyelhető, hogy a támadások sokkal szofisztikáltabbak, személyre szabottabbak. A bűncselekmény elkövetése során felveszik a sértettekkel a kapcsolatot, majd megfenyegetik, melynek hatására igen nagy az ilyen jellegű bűncselekmények látenciája. Jellemzően kisebb, gyengébb ellenállóképességű célpontokat támadnak a vírusokkal. A pandémia miatt online térbe kényszerülő, kis kiberbiztonsági tudatossággal rendelkező felhasználókat különböző kártékony programok telepítésével támadják, használják ki. Ez lehet Bootnet, azaz hálózatos támadás, Rootkit, azaz rendszergazdai felhasználói jogosultságok megszerzése, lehet féreg, amely irányítás nélkül fertőz, lehet Trójai, amelyet más szoftverbe ágyaznak be, Backdoor, azaz távoli hozzáférés megszerzése, zsarolóvírus, Spyware, azaz kémprogram, vagy Adware azaz kéréstlen reklám, illetve Scareware azaz ál vírusírtó program telepítése.

Új online csalási módszerek is megjelentek, mint az úgynevezett SIM swapping, amelynek során a csalók előzetesen megszerzik az áldozat személyes adatait, kódjait, és a telefontársaságnál átíratnyítják a csalók SIM kártyájára a kétszeres azonosítást lehetővé tevő értesítéseket, és ezzel megszerzik a teljes irányítást az áldozat érzékeny adatai, akár bankszámlája felett (URL5).

A Ransomware programok továbbra is lehetővé teszik a bűnözők számára, hogy megtámadják a nagyvállalatokat és közintézményeket azáltal, hogy többrétegű zsarolási módszerekkel, például DDoS-támadásokkal fenyegetik őket. A mobilalkalmazásokra kifejlesztett Mailware rosszindulatú programokat folyamatosan fejlesztik, hogy megpróbálják megkerülni a további biztonsági intézkedéseket, például a kéttényezős hitelesítést. A bűnözők továbbra is visszaélnék törvényes szolgáltatásokkal, például VPN-csatornák használatával, titkosított kommunikációs szolgáltatásokkal és kriptovalutákkal is (URL6).

A kibertámadások célpontjaivá váltak a magánszemélyeken kívül jogi személyek, szervezetek, egészségügyi intézmények is. A pandémia során célzott támadások értek kórházakat, egészségügyi ellátó rendszereket.

A hazai statisztikai adatok itt is alátámasztják az európai trendeket. A magyarországi hivatalos belügyminisztériumi statisztikai adatok szerint az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás bűncselekmények száma

6 Pszichológiai manipuláció, befolyásolás.

2019-ben 2624 volt, míg 2020-ban már 3400, ami közel 30%-os növekedést jelent. 2021 szeptemberéig 1438 ilyen bűncselekmény történt.

Az információs rendszer vagy adat megsértése bűncselekmények száma 2019-ben 587 volt, míg 2020-ban már 830, ami több mint 41%-os növekedést jelent. 2021 szeptemberéig 579 ilyen bűncselekmény történt.

Az utóbbi évek ügyforgalmának tapasztalatai azt mutatják, hogy a bűncselekmények egy része az online térbe helyeződött át a pandémiától függetlenül is, de a pandémia ideje alatti kényszerű otthon tartózkodások és az ez idő alatti szolgáltatások megnövekedett online igénybevétele elősegítette az online térben elkövetett bűncselekmények számának növekedését ([URL7](#)).

A pandémia miatti gazdasági félelmeket kihasználó befektetési csalások aránya is megnövekedett. Növekszik a banki és hitelcsalásokkal, pénzmosással és korrupcióval kapcsolatos incidensek száma. A pandémia ideje alatt a szervezett bűnözés kihasználta az egészségügyi eszközök, fertőtlenítőszeresek iránti hatalmas igényt is, és hamis vagy gyenge minőségű egészségügyi eszközöket (például maszk, gumikesztyű, gyógyszerek, fertőtlenítőszeresek) árultak, melyek egy része valóban értékesítésre került, más részük csak a pénzügyi csalás részeként jelent meg. Több esetben jelentős összegeket csaltak ki cégektől FFP2 és FFP3 maszkok vásárlása céljából, amelyeket sohasem szállítottak le.

Olaszországban a szervezett bűnözői hálózatok behatoltak az egészségügyi rendszerbe, és képesek voltak bűnös célra elterelni azokat a pénzügyi befektetéseket, amelyek eredetileg az egészségügyi rendszer részére többlet pénzügyi forrásokat, felszereléseket biztosított volna, továbbá befolyást szereztek a közbeszerzési rendszerben, illetve kereskedelmi megállapodásokat tudtak befolyásolni az egészségügyi ellátó rendszeren belül ([URL8](#)).

A szervezett bűnözés a lezárások, ellátási láncok gyengülését kihasználva élesen jelen van a hamisított és nem megfelelő minőségű élelmiszer és italpiacon ([URL9](#)). Ez komoly kihívások elé állítja az élelmiszer biztonságért felelős hatóságokat, akiknek aktuális információkat kell szerezniük a szervezett bűnözés területéről, hogy felderítsék és megelőzzék az emberi egészségre, illetve az állatok egészségére ártalmas élelmiszerek forgalomba hozatalát.

Az Europol 2021-es súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettség-értékelése (SOCTA⁷) szerint a pandémiának várhatóan három hatása lesz a bűnözés tekintetében:

- Jelenlegi, illetve rövidtávú hatás: a kiberbűncselekmények, csalások, egészségügyi termékekkel kapcsolatos bűncselekmények növekedése.

7 Serious and Organised Crime Threat Assessment.

- Középtávú hatás: amennyiben a lezárások, szociális távolságtartási intézkedések fennmaradnak, akkor folytatódnak az online elkövetett bűncselekmények, gyermekek sérelmére elkövetett, illetve az otthonokban elkövetett bűncselekmények, az egészségügyi termékek, készítmények hamisítása.
- Hosszú távú hatás: gazdasági, pénzügyi bűncselekményekre, illegális migrációra hatása lesz, a szervezett bűnözés könnyebben tudja elérni, befolyásolni a krízis miatt sebezhető társadalmi rétegeket, szegény vagy elszegényedett, munkanélküli személyeket, akik fogékonyak lesznek például hamisított áruk vásárlására, vagy a szervezett bűnözés ajánlatait, toborzási törekvéseit elfogadni. Bizonyos veszteséges ágazatokban (turizmus, vendéglátás stb.) tevékenykedők üzleteit, ingatlanjait megszerzik, illetve alkalmazásukba kerülnek ([URL10](#)).

A koronavírus helyzet hatással volt továbbá az álhírek terjedésére is. A korábbiaknál lényegesen több megtévesztő vagy félrevezető publikációt, hírt azonosítottak be, ezért az ilyen cselekmények elkövetésének megelőzése érdekében a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Irodája külön nyomozócsoportot állított fel. Az álhíreket, illetve félrevezető tartalmakat napi rendszerességgel figyelemmel kísérik, és amennyiben bűncselekmény (például rémhírterjesztés) elkövetését állapítják meg, haladéktalanul eljárást indítanak.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a pandémia a társadalomra és a bűnözésre is igen aktív, befolyásoló, formáló hatást gyakorol a közeljövőben is. A bűnözés rugalmasabban reagál a változó körülményekre, ezért a bűnüldözés számára jelentős kihívás megelőzni és megakadályozni a pandémia miatt kialakuló, illetve hatására alakuló bűnözési trendeket.

A szervezett bűnözés várható tendenciái és a bűnügyi hírszerzés

Az Europol, a Bűnüldözési Együttműködés Európai Unió ügynöksége az EU-t fenyegető bűnügyi veszélyeket bűnügyi hírszerzési adatok alapján folyamatosan beazonosítja, és négyéves tervezési ciklusokban elkészíti a súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettség-értékelését (SOCTA), amely az Európai Bűnügyi Hírszerzés Modell (ECIM) kiindulópontja.

A jelenlegi tervezési ciklus a 2022–2025-ös időszakot öleli fel, melynek a 2021-es SOCTA értékelés megállapításai képezik az alapját. A fenyegetettség-értékelésnek készül egy publikus és egy terjedelmesebb, belső használatú verziója. A jelenlegi publikus értékelés is több mint 100 oldalas összegzés, melynek

forrásai nemcsak a bűnüldöző hatóságok, uniós szervek (például Frontex, Eurojust), hanem például a Kábítószer és Kábítószerfüggőség Európai Megfigyelőközpontja (EMCDDA), valamint nem uniós partnerek, magánszféra partnerek is adatokat továbbítanak hozzá.

A 2021-es fenyegetettség-értékelés több mint 4000, előre meghatározott metodológia szerint kitöltött kérdőív alapján készült el, ami uniós szinten a legátfogóbb értékelés a szervezett bűnözés területéről. Az előző 2017-es méréshez képest 60%-kal több adat került 2021-ben feldolgozásra.

A hírszerzési modellben a második lépés a következő négy évre szóló uniós szakpolitikai ciklus bűnügyi prioritásainak meghatározása. Ezek alapján több évre szóló stratégiai tervek készülnek, melyek prioritásonként és évente elfogadott operatív cselekvési tervek (OAP) útján kerülnek végrehajtásra. Ezeket a részt vevő tagállamok, az uniós intézmények és az érintett ügynökségek képviselői készítik el. Az OAP-ok tagállami-ügynökségi közös intézkedéseket, valamint önálló ügynökségi és tagállami intézkedéseket tartalmaznak. A közös intézkedéseket az úgynevezett Európai Multidiszciplináris Platform a Bűnügyi Fenyegetettség Ellen (EMPACT) keretében hajtják végre. Az egyes operatív cselekvési tervek végrehajtását a prioritással kapcsolatos irányítást vállaló tagállam „prioritásfelelőse” vezeti, a végrehajtás tagállami szintű felügyeletét, pedig a tagállami EMPACT-koordinátorok végzik. A prioritásfelelősök által évente benyújtott jelentések és az Europol által végzett időközi (éves) értékelések lehetőséget nyújtanak a többéves stratégiai tervek, illetve szükség esetén, például a pandémia változásai miatt a prioritások módosítására/kiigazítására. A COSI⁸ a szakpolitikai ciklus végén értékelést végez. Az értékelés során levont tanulságok pedig alapul szolgálnak a következő szakpolitikai ciklus tervezéséhez (Hegyaljai, 2014).

A 2021-es SOCTA értékelés a jelenlegi szervezett bűnözést a hidrához hasonlítja, amely a csalánozók törzsébe tartozó hidraállathoz hasonlóan képes szervezetenek bármely pontján végzett beavatkozásból az egész szervezetet újralakítani. A fenyegetettség-értékelés szerint a bűnözői hálózatokban részt vevő személyek ma már nemcsak egy szervezet, egy csoport részére dolgoznak, hanem több csoport vagy megrendelő számára hajtanak végre illegális szolgáltatásokat, cselekményeket, úgynevezett „crime as service” modellben. A bűnözői csoportok határvonalai is elmosódnak, van, aki előre meghatározott konkrét összegért nyújtja illegális vagy legális szolgáltatásait, de az is előfordul, hogy a később realizált illegális haszon meghatározott százalékáért nyújt segítséget a bűncselekményhez. A kapcsolat a csoport tagjai között lehet tartós, de ad hoc

8 Standing Committee on Operational Cooperation on Internal Security (COSI) – Belbiztonsági Operatív Együttműködési Állandó Bizottság.

jellegű is. Így a szervezett bűnözői struktúrák ma már sokkal rugalmasabbak, képlékenyebbek. Az európai szervezett bűnözői csoportok csak 40%-a működik a tradicionális hierarchikus felépítésű rendszerben, 60%-uk már inkább laza, rugalmas, hálózatos felépítésű modellben.

A hálózatos modell hasonló a legális üzleti vállalkozásokhoz, ahol vannak menedzserek és „területi képviselők”, akik kínálják szolgáltatásaikat. A területi szintű vezetőket körbe veszik szakemberek (brókerek, okmányhamisítók, jogi tanácsadók, könyvelők, közjegyzők, logisztikusok), de rendvédelmi szakemberek, ügyészek, bírók is, akik aktuális információkkal látják el őket, illetve megfelelő infrastruktúrát biztosítanak. Az ilyen infrastruktúra-szolgáltatások működtetésének a szerepe egyre jobban felértékelődik a szervezett bűnözői csoportoknál.

Az Europol szerint a rendvédelem proaktív válaszaiban az ad hoc együttműködések, változó bűnözői csoportokon alapuló szervezett és súlyos bűncselekményekre, valamint az ezekben kulcsszerepet játszó, infrastruktúrát működtető személyekre kell koncentrálni, és ezeket a személyeket kell felderíteni és eltávolítani a bűnözői csoportokból. Ez a megközelítés természetesen nem újdonság, hiszen az Európai Unió Tanácsának soros elnökségét 2011-ben el látó magyar elnökség által összegyűjtött, a szervezett bűnözés elleni legjobb gyakorlatok között az úgynevezett svéd bűnügyi arborisztikus modell leírása is szerepelt. A 2011-es gyűjtemény alapján az NKE Rendészettudományi Kar gondozásában kiadott Szervezett Bűnözés Kézikönyvében (Ábrahám et al., 2012) már megtalálható volt a bűnügyi arborisztikus modell mint legjobb gyakorlat. Ennek a lényege is az a „fakertészből” vett modell, amely bizonyos részek eltávolításával a szervezet feljavítását vagy a bűnügyi modellben éppen ellenétét, a szervezet bomlasztását, megszüntetését érheti el.

A hagyományos bünszervezetek elleni harc mellett tehát megjelenik egy másik megközelítés is, amelyben a nem központi magban lévő, de kulcsszerepet játszó, infrastruktúra működtető személyeket kell elsődlegesen támadni. A hazai bűnügyi hírszerzésben a bűncselekmények megelőzését célzó titkos információgyűjtéseknek az elemzésekben feltárt trendekre, legjobb gyakorlatokra reagálniuk kell, hiszen a hazai szervezett bűnözői csoportok egy része nemzetközi szintén is működik.

A szervezett bűnözői csoportok tevékenységét illetően az elemzés megállapította, hogy a csoportok 60%-a érintett a korrupciós tevékenységekben, és 80%-uk használ legális üzleti vállalkozásokat illegális célok biztosítása érdekében.

A szervezet bűnözői csoportok 80%-a az illegális kábítószer-kereskedelemben, a szervezett vagyon elleni bűnözésben, jövedéki adócsalásban, online és egyéb csalásokban, emberkereskedelemben és embercsempészetben érintett, mivel ezek az „üzletágak” kecsgetnek a legnagyobb anyagi haszonszerzési forrással.

A súlyos és szervezett bűnözés fő motiváló ereje az anyagi haszonszerzés, ezért rendkívül fontos az illegálisan szerzett vagyon felkutatása és visszaszerzése, a pénzügyi profilozás. A jelenlegi, Europol által készített értékelésben egy 2016-os Europol adat szerepel, ami szerint 2% hatékonysággal tudják a tagállamok visszaszerezni a szervezett bűnözéssel elkövetett bűncselekményekből származó vagyont, annak ellenére, hogy az információcsere mennyisége jelentősen megnőtt a vagyonvisszaszerzési hatóságok és az Europol között is ([URL11](#)). A magyar rendőrség hivatalos jelentőrendszere, a Robotzsaru integrált ügyviteli, ügyfeldolgozó és elektronikus iratkezelő rendszer adatai szerint általában 25–30% körüli az összes bűncselekményből származó vagyonvisszaszerzés hatékonysága, de ennek csak egy szeletét képezi a szervezett bűnözéshez köthető bűncselekményekből származó vagyon visszaszerzésének a hatékonysága.

A szervezett bűnözés tevékenysége, szerkezete várhatóan a pandémiás időszak alatt az értékelésben előrejelzett módon fog alakulni közép- és hosszútávon. A bűnügyi hírszerzésnek az előrejelzéseket is alapul véve kell kialakítania stratégiáját és a hatékonyságot garantáló szervezeti elemeket, gyakorlati metodikai ajánlásokat. A hazai bűnügyi hírszerzési rendszerben vannak törekvések metodikai útmutatók kiadására, de még nem készült átfogó, gyakorlatorientált útmutatás a felderítők, nyomozók részére. Nehezíti a megfelelő metodikai ajánlások megfogalmazását, hogy még nem állnak rendelkezésre jogerős bírósági ítéletek az új bűnügyi hírszerzési rendszerben példaértékűen felderített és bizonyított bűncselekményekre alapozva.

A hazai bűnügyi hírszerzésben alkalmazott leplezett eszközök számarányai alapján is jól követhető a pandémiás trendeknek megfelelő online bűnelkövetések növekedésének felderítését és bizonyítását célzó bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának emelkedése. Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv által alkalmazott lehallgatások száma 2019-ben 1655 volt, míg 2020-ban már 1914, a hely titkos megfigyelése leplezett eszköz 2019-ben 43 volt, míg 2020-ban 87 esetben alkalmazták. Az információs rendszer titkos megfigyelése leplezett eszköz 2019-ben 38 volt, 2020-ban már 153 esetben alkalmazták. A küldemény titkos megismerése leplezett eszközt 2019-ben 21 alkalommal alkalmaztak, 2020-ban már 38 esetben. Ugyanakkor emelkedés figyelhető meg 2020-ban a külső engedélyhez nem kötött leplezett eszközök alkalmazása (például rejtett figyelés, puhatolás) és bizonyos üzleti engedélyhez kötött leplezett alkalmazása során is (például fedett nyomozó) a 2019-es évhez képest.⁹

9 Országos Rendőrfőkapitányság Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Elemző-Értékelő Főosztály 2021. november 03-i adatszolgáltatása alapján.

Az online platformokon terjedő, a terrorizmushoz kapcsolódó bűncselekmények felderítése érdekében folyamatosan és fokozottan együtt kell működniük a nemzetbiztonsági, rendvédelmi és magánszektoraknak. A terroristák már a kezdeti fázisban kihasználják a kifejlesztett új technológiákat, kommunikációs platformokat, lehetőségeket, ezért ezek ellenőrzése, valamint a migrációs krízishelyzetek megfelelő kontrollálása, a lehetséges bűnelkövetők kiszűrése, bűncselekmények megelőzése is komoly feladat elé állítja a bűnügyi hírszerzésben részt vevő szereplőket is (URL4).

Összegzés és következtetések

A tagállamok bűnügyi hírszerző rendszereire és eljárásaira is hatással volt, van, és a közeljövőben továbbra is jelentős hatással fog bírni a pandémia. A rendvédelmi szerveknek – főleg a pandémia kezdeti időszakában – a szokásos feladataik helyett más, a pandémia egészségügyi kockázatait csökkentő feladatot kellett ellátnia vagy az államhatáron kellett ellenőrzési feladatokat végrehajtania. A nyomozások ennek következtében időben elhúzódtak, egyes cselekményeket csak később lehetett végrehajtani. A súlyos és szervezett bűnözés rövid megtorpanást követően rendkívül rugalmasan reagált a pandémia okozta változásokra, míg a rendvédelem csak követte a változásokat.

A szervezett bűnözői csoportok döntő többsége a jövőben is az illegális kábítószer-kereskedelemben, a szervezett vagyon elleni bűnözésben, jövedéki adócsalásban, online és egyéb csalásokban, emberkereskedelemben és embercsempészetben lesz érintett, mivel ezek a bűncselekménytípusok eredményezhetik a legnagyobb profitot. A súlyos és szervezett bűnözés fő motiváló ereje az anyagi haszonszerzés, ezért a rendészeti feladatokat ellátó szerveknek nagy figyelmet kell fordítaniuk az illegálisan szerzett vagyon felkutatására és visszaszerzésére. A büntetőeljárás új felderítési rendszere innovatív szemléletű megoldásokat feltételez a hatóságok eljárásaiban és bűnügyi hírszerzési modelljeiben is. Ezek megvalósulásának, hatékonyságának elemzése egy új tudományos tanulmányt igényelhet.

A bűnözés és a szervezett bűnözés online térben történő intenzívebbé válása a nyomozók kiberbűnözés elleni képzésének fontosságát, és a szervezett bűnözés elleni egységek kiberbűnözés elleni tevékenységének megerősítését vonja magával.

A kiberbűnözés aktuális kihívásairara adott válaszok magukba foglalhatják a nemzetközi együttműködési csatornák folyamatos, 24/7 jellegű működtetését, a virtuális valutákkal kapcsolatos elemzések fejlesztését, a Big data adat

fejlesztését, a dark nettel kapcsolatos operatív műveletek alkalmazását, fedett nyomozók, titkos együttműködők virtuális térben való alkalmazását, a civil szervezetekkel való egyre szorosabb együttműködést, figyelemfelhívó, tudatosító kampányok folyamatos szervezését.

Az új bűnügyi trendek elleni hatékony fellépés szorosabb együttműködést igényel a rendvédelmi szervek és a nemzetbiztonsági szolgálatok között is. A rendvédelmi szerveknél is nagyobb hangsúlyt kell helyezni a bűnözés monitorozására, új bűnügyi trendek detektálására, bűncselekmények megelőzésére. Szoros együttműködés szükséges továbbá a rendőrség terrorelhárítással foglalkozó egységei között, tekintettel a szervezett bűnözés és a terrorszervezetek közötti kapcsolatra, melyek erősen jelen vannak a különböző online platformokon, illetve kihasználják a krízishelyzeteket (Nyeste, 2020).

Felhasznált irodalom

- Balláné Fünszter, E., Szendrei F. & Urbán Z. (Szerk.) (2012). *Szervezett bűnözés kézikönyve*. Nemzeti Közszerzői Egyetem Rendészettudományi Kar.
- Boda J. (Főszerk.) (2019). *Rendészettudományi szaklexikon*. Dialog Campus Kiadó.
- Finszter G. (2018). *Rendészettan*. Dialog Campus Kiadó.
- Hegyaljai M. (2014). Az EMPACT, mint rendészeti válasz az európai bűnözésre. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Pécsi határőr tudományos közlemények, XV. kötet* (pp. 127–134). Magyar Hadtudományi Társaság.
- Jancsó G. (2021). A leplezett eszközök alkalmazása új rendszerének első éveit és a Be. első novellája. *Rendőrségi Tanulmányok*, 4(1), 43–71.
- Karn J (2013). *Policing and crime reduction. The evidence and its implications for practice*. Police Effectiveness in a Changing World Project, The Police Foundation, Police effectiveness Report.
- Nagy I. (2021). Drug crime transformation under the effect of online platforms. *Belügyi Szemle*, 69(6ksz.), 107–123. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.6.7>
- Nyeste P. & Szendrei F. (2019). *A bűnügyi hírszerzés kézikönyve*. Dialog Campus Kiadó.
- Nyeste P. & Nagy I. (2021). A bűnügyi hírszerzés az elméletben és a gyakorlatban. *Rendőrségi Tanulmányok*, 4(1), 4–21.
- Nyeste P. (2015). A titkos információszerezés szükséges és lehetséges reformja. *Belügyi Szemle*, 63(1) 59–79. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2015.1.3>
- Nyeste P. (2020). A rendőrség terrorizmust megelőző, felderítő, elhárító tevékenysége. In Ruzsonyi P. (Szerk.), *A közbiztonság* (pp 763–783). Dialog Campus Kiadó.
- Ratcliffe, J. H. (2008). *Intelligence-led Policing*. Willan Publishing,
- Szendrei F. (2019). A rendészeti célú titkos információgyűjtés. In Szendrei F. (Szerk.), *A bűnügyi hírszerzés kézikönyve* (pp. 57–84). Dialog Campus Kiadó.

- Tilley, N. (2003). Community Policing, Problem-oriented Policing and Intelligence-Led Policing. In Newburn, T. (Ed.), *Handbook of Policing* (pp. 311–339). Cullompton.
- Windt Sz. (2022). A világtárvány hatása az emberkereskedelemre az első két év tapasztalatai alapján. *Belügyi Szemle*, 70(2) 327–344. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.2.6>

A cikkben található online hivatkozások:

- URL1: *Bűnügyi Statisztikai Rendszer*. <https://bsr.bm.hu/>
- URL2: *Europol: European Union Serious and Threat Assessment 2021*. <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment>
- URL3: *Europol: IOCTA 2020*. <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment-iocta-2020>
- URL4: *Europol: IOCTA 2021*. <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment-iocta-2021>
- URL5: *Europol: Enterprising criminals - Europe's fight against global networks of financial and economic crime, Report*. <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/enterprising-criminals-%E2%80%93-europe%E2%80%99s-fight-against-global-networks-of-financial-and-economic-crime>
- URL6: *Europol: International sting against dark web vendors leads to 179 arrests, Press release*. <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/international-sting-against-dark-web-vendors-leads-to-179-arrests>
- URL7: *Europol: Pandemic Profiteering: How criminals exploit COVID 19 crisis, Report*. <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/pandemic-profiteering-how-criminals-exploit-covid-19-crisis>
- URL8: *Europol: Operation Opson IX.- Analysis Report*. <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/operation-opson-ix-%E2%80%93-analysis-report>
- URL9: *Global Initiative Against Transnational Organised Crime, Coronavirus: The impact on crime and criminal networks, Global Initiative Against Organised Crime*. <https://globalinitiative.net/analysis/crime-contagion-impact-covid-crime>
- URL10: *Interpol: International Child Sexual Exploitation Database*. <https://www.interpol.int/Crimes/Crimes-against-children/International-Child-Sexual-Exploitation-database>
- URL11: *Europol: Does crime still pay?* <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/does-crime-still-pay>

Alkalmazott jogszabályok

1994.évi XXXIV. törvény a rendőrségről

2010.évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról

2011.évi CLXIII. törvény az Ügyészségről

2017.évi XC. törvény a büntetőeljárásról

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Nyeste P. (2022). Pandémia, bűnözés, büntügyi hírszerzés. *Belügyi Szemle*, 70(7), 1429–1446.
<https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.7.5>